

Demokratikommission 2.0

Litteraturstudie

Indledning.....	3
Fremgangsmåde	3
Læsevejledning	4
Borgerinddragelse som greb til at understøtte et sundt demokrati	5
Borgerinddragelsens effekter: løsninger, legitimitet og tillid	5
At åbne døren til demokratiet.....	7
Repræsentation	7
Rekruttering	8
Målgrupper	9
Fastholdelse	10
At understøtte den fælles åbne samtale	11
Relationer og tillid	11
Grader af inddragelse	11
At danne grundlag for kollektive beslutninger	12
Mandat og åbenhed	12
Kapacitetsopbygning	12
Balanceret fokus på deltagelse og input	12
Opsamling.....	13
Litteratur.....	14

Indledning

Dette litteraturstudie er lavet med det formål at skabe et overblik over eksisterende viden om borgerinddragelse i Danmark. Studiet går på tværs af sektorer, målgrupper, lokale, regionale og nationale niveauer og fremhæver fælles udfordringer og virkningsfulde greb.

Litteraturstudiet udgør et centralt afsæt for det videre arbejde i Demokratikommision 2.0. Studiet har primært dannet grundlag for de spørgerammer dataindsamlingen til forundersøgelsen "Demokratikommision 2.0 – en undersøgelse af borgerinddragelse i praksis". Undersøgelsen kan findes på hjemmesiden www.demokratiz.dk. Sammen etablerer litteraturstudiet og analysen et fælles vidensgrundlag for Demokratikommision 2.0.

Fremgangsmåde

Definitioner

Borgerinddragelse defineres i dette projekt, som formater der involverer borgere i vidensdelings- eller beslutningsprocesser initieret af et eller flere statslige organer, kommuner eller regioner, civilsamfundsorganisationer eller vidensinstitutioner. Det bruges som paraplybetegnelse for tilgange som samskabelse, co-creation, co-production, borgerinvolvering med mere.

Borger defineres som et individ der udelukkende repræsenterer sig selv og dermed ikke varetager interesser for bestemte organisationer eller virksomheder.

I rapporten "Demokratikommision 2.0 – en undersøgelse af borgerinddragelse i praksis" udvides definitionen til at medtage organisationsmedlemmer for at imødekomme aktørernes forståelse af borgeren og borgerinddragelse.

Søgestrategi og udvælgelseskriterier

Vores søgestrategi har haft til hensigt at afdække følgende emner: Demokratisk borgerinddragelse, innovative inddragelsesformater til borgerinddragelse, teoretiske samt praktiske erfaringer med borgerinddragelse særligt angående målgrupper, formater og proces.

Søgninger på relevant forskningslitteratur er foregået via Google Scholar og Det kongelige biblioteks litteratursøgningsmaskine (kb.dk). Dette er udvidet med søgninger via litteraturlister. Dertil er der søgt specifikt på centrale aktører såsom Matthiesen et al., VIVE, BL, DGI, VIFO, DI, DE m.fl. for at finde relevante analyser og rapporter. Det har ført til kildelister og referencer, hvor der peges på yderligere viden. For at sikre at det væsentligste er blevet opfanget, er der også gennemført en søgning på en række søgestrengte på Google. Brede søgninger er igangsat af søgeord såsom Borgerinddragelse, Innovativt demokrati, Demokratisk Innovation, Innovativ borgerinddragelse, Samskabelse, Co-creation, Co-production, Borgerinddragelse boligsektoren, Borgerinddragelse erhvervssektoren. Endelig er litteraturstudiet suppleret af litteratur fremhævet af forskere via vores forskerinterviews i forbindelse med forundersøgelsen.

Empirien er valgt ud fra følgende kriterier:

- Danske erfaringer
- Nyere erfaringer (2019 – frem)
- Forskningslitteratur som omhandler demokratisk borgerinddragelse enten teoretisk eller case-baseret
- Case-baserede rapporter om erfaringerne med demokratisk borgerinddragelse fra organisationer, analyseinstitutter, konsulenthus eller statslige organer

Læsevejledning

Først introduceres litteraturens syn på borgerinddragelsens effekter for demokratiet, for borgeren og for organisationer, der anvender det. Der tages udgangspunkt i Magtudredningen 2.0's opgavebaserede demokratiforståelse.

Derefter fremlægges forskellige tilgange til at analysere og kortlægge borgerinddragelsesformater. Herefter gennemgås forskellige aspekter af borgerinddragelse, som fremhæves i litteraturen. Denne gennemgang er bygget op efter demokratiets tre kerneopgaver. Dette gør vi for at sætte fokus på, hvorfor de enkelte elementer er vigtige for den gode borgerinddragelse samt tydeliggøre en større sammenhæng mellem dem. Gennemgangen er struktureret under overskrifterne: 1) At åbne døren til demokratiet, 2) At understøtte den fælles åbne samtale og 3) At danne grundlag for kollektive beslutninger.

Borgerinddragelse som greb til at understøtte et sundt demokrati

Borgerinddragelse som middel til at styrke borgerens demokratiske tillid og den kollektive beslutningskraft.

Borgerinddragelse, borgerinvolvering, samskabelse, co-creation og co-production er alle begreber, der peger på vigtigheden af samspillet mellem organisationer og borgere i vidensdelings- og beslutningsprocesser. Særligt er der fokus på mødet mellem den berørte borger og beslutningstageren. Begreberne bygger på en fælles antagelse om at deliberation er fordrende for legitime og gode politiske resultater, viljesdannelse samt kollektiv beslutningskraft (Binderkrantz, Pedersen & Petersen 2025; Warren 2017; Ansell, Torfing og Sørensen 2024).

I Demokratikommision 2.0 læner vi os op ad Magtudredningen 2.0's opgavebaserede demokratiforståelse, som fremhæver tre kerneopgaver i demokratiet (Binderkrantz et al. 2025; Warren 2017):

1. **Inklusion og mægtiggørelse:** Folk skal have mulighed for og være i stand til at deltage i demokratiet.
2. **Viljesdannelse og dagsordensfastsættelse:** Der skal være fri og lige adgang til information, og en mangfoldighed af meninger skal have mulighed for at komme til orde i debatten.
3. **Beslutning og ansvar:** Systemet skal være i stand til at træffe beslutninger og føre dem ud i livet, på en måde der løser samfundsmæssige udfordringer.

Det er afgørende for et sundt demokrati, at borgerne har gode muligheder for at deltage i det. Det er her borgeren dannes demokratisk og lærer at danne holdninger. Det er også her disse holdninger kan finde vej ind i de politiske rum, hvor den kollektive beslutningskraft er placeret (Binderkrantz et al. 2025). De seneste årtier er tilslutningen til de traditionelle hverdagsdemokratier dalet. Danskerne er ikke i samme grad som tidligere medlemmer af partier og foreninger (Binderkrantz et al. 2025). Dog ses en anden bevægelse indenfor borgerinddragelse. Man ser en fornyelse og en stigning i anvendelsen af alternative inddragelsesformater som folkemøder, borgersamlinger og kommunale inddragelsesprocesser (Binderkrantz et al. 2025).

“De nye deltagelsesformer kan åbne døren for et større borgerengagement i demokratiet, give vigtig indsigt i borgernes syn på politiske spørgsmål og skabe rammer for samtale mellem borgere og mellem borgere og beslutningstagere.” (Binderkrantz et al. 2025)

Borgerinddragelsens effekter: løsninger, legitimitet og tillid

Hvor Magtudredningen 2.0 særligt fokuserer på hvordan borgerinddragelsen styrker demokratiet, peger den øvrige litteratur på, at det ofte er mere lavpraktiske formål, der ligger bag initieringen af borgerinddragelsen. F.eks. at kommunen skal anlægge nye cykelstier eller at boligforeningen skal udvikle dets vedtægter. Her understøtter borgerinddragelse eksempelvis udviklingen af best practice og modvirker problematikker hvor borgerens egentlige behov overskygges af dennes umiddelbare ønsker (Torfing og Ansell 2021, Espersen 2024). Dette opnås blandet andet, når borgere og eksperter får mulighed for at udveksle viden og skabe gensidig forståelse (Espersen 2024, Stougaard 2020).

Forskningen peger også på, at borgerinddragelse kan have sociale effekter såsom øget sammenhængskraft blandt de deltagende og styrke tilliden mellem borgergrupper samt borgere og beslutningstagere (Torfing og Ansell 2021, Espersen 2024, Kjeldsen og Hansen 2024, Stougaard 2020). Den peger også på, at samskabelse med fokus på brugeroplevelser i den offentlige sektor kan understøtte vigtige overordnede mål såsom lighed, ansvarlighed og øget tillid (Torfing og Ansell 2021, Espersen 2024, Stougaard 2020). Flere erfaringer peger også på, at der kan ske en positiv forandring i mindsettet hos de involverede parter – At de får nye perspektiver på projektet, inddragelsesprocesserne eller generelle arbejdsgange efterfølgende (Moustgaard 2024, Agger 2021, Matthiesen et al. 2024, Stougaard 2020, Müller 2019).

Tilsammen kan effekten af borgerinddragelse ifølge litteraturen inddeles i tre kategorier:

- **Instrumentel værdi:** Bedre og billigere løsninger på konkrete problemstillinger
 - **Demokratisk værdi:** Selvtillid, legitimitet og deltagelse hos borgeren og dermed for demokratiet som helhed
 - **Social værdi:** Tillid og sammenhængskraft
-

At åbne døren til demokratiet

Om meningsfuld repræsentation.

Repræsentation

Repræsentation er ifølge litteraturen et nøglebegreb indenfor borgerinddragelse, fordi ideen bag netop er at facilitere at forskellige stemmer bliver repræsenteret i en fælles samtale (Tønder et al. 2024). Der er flere typer af repræsentation, man kan stræbe efter i sine indsatser.

Flere kilder påpeger udfordringer med repræsentation i deltagergrupperne. Herunder dilemmaet mellem dyb og bred repræsentation. Vil man have borgere med særlig indsigt går det ofte ud over bredden blandt deltagerne (Agger 2021, Matthiesen et al. 2024). Vil man arbejde med en særlig målgruppe, må man være opmærksom på, at det ofte er de mest ressourcestærke, som er lettest at rekruttere, og det dermed kan skabe et repræsentationsproblem internt i den udvalgte målgruppe (Moustgaard 2024, Matthiesen et al. 2024, Kjeldsen og Hansen 2024).

Deskriptiv repræsentation er ikke nødvendigvis den mest frugtbare, selvom det ofte er det ideal, der tages udgangspunkt i (Tønder et al. 2024) – dvs. at sørge for, at de typer mennesker, der deltager i formater ligner de typer mennesker, der udgør det danske folk. En vigtig udfordring her er risikoen for at inddragelsens problemstilling ikke passer til en bred borgergruppe og man vil enten få uengagerede deltagere eller opleve at borgerne danner deres holdninger til emnet undervejs. Dette kan være et problem fordi det indeholder risikoen for, at de mest markante holdninger, der er til stede påvirker processen i en bestemt retning. Denne magtubalance skubber den påvirkelige borger ud af dennes rolle som repræsentant for den generelle befolkning, fordi de bliver farvet af de andre deltagere (Tønder et al. 2024). Dette kompromitterer dermed kvaliteterne ved den deskriptive repræsentation.

Denne risiko kan imødekommes gennem **tillidsbaseret eller interessebaseret repræsentation**. Her stræbes der efter at deltagere rekrutteres i kraft af deres videnskompetencer indenfor det aktuelle område. Dette kan være et effektivt repræsentationskriterie (Tønder et al. 2024). Her dæmper man nemlig op for det problem, der kan opstå, når deltagere uden særlig viden om området ændrer eller danner deres holdninger undervejs i inddragelsesforløbet. I stedet får man en højt informeret deltagergruppe, der ved, hvad de

mener, og det antages, at man gennem en fri og lige debat kan lade de bedste argumenter komme igennem (Tønder et al. 2024). Dette kan så omvendt være på bekostning af den deskriptive repræsentation og vil ofte være domineret af ressourcestærke og delvist homogene grupper (Tønder et al. 2024). Det er vigtigt fortsat at sikre at alle relevante interesser er repræsenterede.

Tabel 1: Repræsentationsforståelser (Tønder et al. 2024)

	Formål	Succeskriterie	Forhold mellem repræsentant og repræsenteret	Tidspunkt for vurdering af succes
Deskriptiv repræsentation	At få de repræsentanter der ligner de repræsenterede bedst	Kongruens mellem deskriptive karakteristika	Repræsentanter autoriseres på baggrund af sammenlignelighed med repræsenterede	Før
Substantiel repræsentation	At repræsentere objektive interesser	Kongruens mellem repræsenteredes holdninger og repræsentanters adfærd	Repræsentanter handler på vegne af repræsenteredes interesser	Før og efter
Tillidsbaseret repræsentation	At få de bedst egnede repræsentanter	Kompetence	Repræsentanters handlinger er fritstillet efter autorisation	Før
Mandatbaseret repræsentation	At repræsentere på baggrund af et mandat	Repræsentanten lever op til sit mandat	Repræsentanter holdes til ansvar af repræsenterede	Efter
Repræsentative erklæringer	At repræsentere igennem konstruerede erklæringer	Accept af erklæringen fra publikum og de repræsenterede	Den repræsentative erklæring konstituerer repræsentanter og de repræsenterede	Cirkulær

Bemærkning: Oversigten stammer fra Tønder et al. 2024.

Rekruttering

På tværs af empirien fremhæves det, at deltagere er lettest at rekruttere, hvis de er interesserede i temaet (Espersen 2024, US 2024, Byrnak-Storm et al. 2022, Matthiesen et al. 2024, Kjeldsen og Hansen 2024). Dette kan både være af private, politiske eller interessedrevne årsager. Derfor ses der også en sammenhæng mellem deltagere og borgere som allerede er engagerede politisk eller foreningsmæssigt. Jf. ovenstående er dette ikke nødvendigvis et problem for repræsentationen selvom det ofte fremstilles sådan. Det kræver dog, at man har blik for at alle relevante interesser er repræsenterede, hvis det skal fungere som tillidsbaseret repræsentation.

Der præsenteres to rekrutteringsmetoder til at overkomme repræsentationsproblemet i litteraturen. Den ene er håndholdt rekruttering, hvor man går målrettet efter bestemte deltagergrupper (Moustgaard 2024). Dette er dog en omkostningsfuld metode, da det ofte tager lang tid og kræver involvering af gatekeeper-aktører. Lykkes det, kan man sikre en specifik rekruttering, dog skal man være opmærksom på, at dette kan være på bekostning af repræsentationsbredden, da ressourcebegrænsninger ofte vil lede til færre deltagere. En metode til at sikre bred repræsentation er mini-publics og lodtrækning (Espersen 2024). Her kan man sikre en divers deltagergruppe, dog kan det være en udfordring at få de udtrukne til at møde op. Lykkes dette ikke, ender man med samme skæve repræsentation af interesserede eller ressourcestærke deltagere.

Målgrupper

I arbejdet med målgrupper tegner der sig generelt to udfordringer i litteraturen: 1) Repræsentation i bredde og 2) Repræsentation fra svære målgrupper. I dette afsnit går vi tæt på enkelte udvalgte målgrupper. Vi har udvalgt de målgrupper, som er mest belyst i litteraturen.

Interesserede og dybt engagerede

Foreninger og CSO'er fungerer som gatekeepers til deltagergrupper. Dette indeholder stor værdi for etableringen af borgerinddragelsen i praksis. Dog risikerer man også en skævvridning, da det ofte er ressourcestærke individer, som rekrutteres denne vej igennem (Espersen 2024, Matthiesen et al. 2024).

Unge

Unge engageres bedst ved at blive mødt på deres præmisser og af et emne som føles vedkommende (Matthiesen et al. 2024, Moustgaard 2024). Det er også i denne målgruppe de ressourcestærke og allerede engagerede som er lettest at nå (Matthiesen et al. 2024). Unge med korte uddannelser eller få ressourcer er de sværeste at nå (Matthiesen et al. 2024, Moustgaard 2024). Rekruttering gennem peer-to-peer eller gatekeepers (skolelærere, pædagoger, socialrådgivere, etc.) fungerer godt, da tillid og relationer er værdifulde redskaber i rekruttering (Matthiesen et al. 2024, Moustgaard 2024). Sociale medier og andre digitale platforme skaber ikke i sig selv engagement, men skal bruges efter relevans (Matthiesen et al. 2024, BL 2019).

Fastholdelsen af unge kan ofte hjælpes af et opgør med traditionelle formater som lange dagsordener, lange bindingsperioder og hierarkiske opbygninger (Matthiesen et al. 2024, Sadolin 2022). Flexibilitet og kreativitet er altså nøgler til succesfuld ungeinddragelse. Det er lettest at engagere de unge i enkelte events eller enkeltsager. Jo længere processer, jo større er tendensen til, at det er de allerede-engagerede ressourcestærke unge, som deltager (Matthiesen et al. 2024).

Dansk Ungdoms Fællesråd peger på gevinster som demokratisk selvtillid og styrkede beslutningskompetencer hos de unge, når de oplever ejerskab og mulighed for at påvirke dagsordener. De samarbejdende parter får til gengæld nytænkning og udfordrende perspektiver på etablerede praksisser, når de inddrager unge (Matthiesen et al. 2024).

Deltagere i udsatte positioner

En vigtig del af arbejdet med at engagere sårbare grupper eller deltagere i udsatte positioner er at sikre, at de føler sig lyttet til og reelt indflydelsesrige (Moustgaard 2024, Kjeldsen og Hansen 2024). Det er også vigtigt at deres erfaringsbaserede viden behandles som ekspertviden og inddrages som vigtige kilder i det videre arbejde (Moustgaard 2024). Relationsarbejde er afgørende for en god rekruttering og kan foregå gennem gatekeepers, personlig henvendelse eller andet opsøgende arbejde (Matthiesen et al. 2024, Kjeldsen og Hansen 2024, Stougaard 2020). Åbne invitationer fungerer ofte dårligt blandt denne målgruppe.

Tillid er særlig vigtigt i arbejde med udsatte borgere (Stougaard 2020). Både i rekrutteringen, etableringen af samarbejdet og afviklingen af det. Jo stærkere et tillidsbånd man formår at skabe fra begyndelsen, jo mere robust vil denne tillid være overfor de udfordringer og konflikter som ofte er uundgåelige i en borgerinddragelsesproces (Stougaard 2020). At investere i tilliden fra begyndelsen er altså en investering i at projektet lykkes i sidste ende.

Ligesom ved de unge fremhæves det, at et opgør med etablerede inddragelsesformater er gavnligt i forsøget på at nå sårbare deltagere. Til unge udsatte anvendes der eksempelvis lyttelaboratorier, fortællecamp, erfaringseksperter som mentorer og visuelle greb (Moustgaard 2024). I boligsektoren har man gode erfaringer med at bryde de traditionelle møder op med konkrete og mere uformelle aktiviteter (Kjeldsen og Hansen 2024).

Samtidig er det afgørende at inddragelsesprocesserne virker vedkommende, kontinuerlige og forpligtende, hvis man ønsker at fastholde målgruppen i længere perioder (Kjeldsen og Hansen 2024).

Graden af udsathed spiller en afgørende rolle for borgernes mulighed for at deltage samt hvad de forbinder med inddragelse (Müller 2019). De borgere som har gode perioder vægter indflydelse, når de skal prioritere mål for inddragelse. Dette omfatter en oplevelse af at være med til at bestemme og få ansvar for fremtidige aktiviteter. De borgere som har svære perioder vægter i stedet social deltagelse eller praktisk inddragelse højest. Dette omfatter at blive en del af et fællesskab, udvikle egne sociale relationer og opnå personlig udvikling gennem rammesætning af aktiviteter (Müller 2019).

Fastholdelse

Når deltagerne er rekrutteret, peger empirien på meningsfuld involvering og konkrete output som væsentlige for fastholdelse, hvilket går på tværs af målgrupper (Moustgaard 2024, Byrnek-Storm et al. 2022, Matthiesen et al. 2024, Kjeldsen og Hansen 2024, Espersen 2024). Deltagerne mister engagementet, hvis de oplever, at deres arbejde ikke fører til noget. Eksempelvis når borgere oplever, at politikerne gerne vil skabe dialog, men ikke bruger deres mandat til at realisere output fra borgerinvolveringen (Agger 2021, Espersen 2024). Dertil er det vigtigt at inddragelsesprocessen forekommer velorganiseret og indeholder tydelige opfølgingsprocedurer, fx "feedback-loops" (Espersen 2024). Praktiske forhold såsom kompensation, transport og tidsforbrug kan også have betydning for om deltagerne gennemfører det samlede forløb (Espersen 2024).

At understøtte den fælles åbne samtale

Om vigtigheden af tillidsopbygning og en høj grad af inddragelse.

Relationer og tillid

Ifølge litteraturen er særligt tillid afgørende i borgerinddragelsesprocesser (Stougaard 2020, Agger 2021, Espersen 2024). Det opbygges gennem velovervejede rekruttering, effektive "feedback-loops", god kommunikation og borgerens oplevelse af reel indflydelse. Den tillid som borgerinddragelse kan styrke mellem parterne kan ligeledes kompromitteres, hvis der i sidste ende ikke er afsat mandat fra beslutningstagernes side, hvis borgernes input aldrig anvendes, hvis borgerne ikke anerkendes som videnspersoner eller hvis borgerne ikke bliver briefet om konklusionerne på processen (Agger 2021, Espersen 2024).

Det fremhæves i forskningen, at relationsbaseret tillid er afgørende for længere borgerinddragelsesforløb (Stougaard 2020). Jo mere sårbart et emne eller en borgergruppe der arbejdes med, jo vigtigere er denne type tillid. Dette opnås, når de involverede parter stoler på, at alle arbejder mod et fælles mål, overholder aftaler og vil hinanden det godt – også på et personligt plan (Stougaard 2020). Det fremhæves også, at det er vigtigt, at alle parter anerkender hinandens værdi for projektet (Stougaard 2020, Moustgaard 2024). Håndholdt rekruttering gennem gatekeepers eller foreninger kan være et konkret værktøj til at opbygge relationel tillid (Stougaard 2020, Moustgaard 2024).

Derudover fremhæves overensstemmelse mellem målsætninger som vigtig for etableringen af tillid (Stougaard 2020). Har parterne ikke samme idéer om, hvor projektet skal hen, vil det opleves som om, de modarbejder hinanden.

Grader af inddragelse

I forskningen inddeler man borgerinddragelse i forskellige typer, hvor graden af inddragelse varierer. De fleste modeller arbejder med et kontinuum mellem top-down tilgange med fokus på vidensudveksling og bottom-up tilgange med fokus på medindflydelse og borgerdrevet beslutningskraft (Müller 2019; IAP2 2018; Moustgaard 2024; Bentzen 2022).

Der er udviklet en række modeller til kortlægning af borgerinddragelse, som alle fremhæver forskellige aspekter af værktøjet. Internationalt anerkendes modellen "IAP2 Spectrum of Public Participation" (IAP2 2018). Her fokuseres der på graden af borgerinddragelsen fra informering som den laveste grad til mægtiggørelse som den højeste.

En anden model som fremhæver vigtigheden af kommunikationsformer i de forskellige faser af et inddragelsesprojekt, er modellen for Continuous Co-creation (Bentzen 2022). Her anskues formaterne på baggrund af deres kommunikative inddragelsesgrad i projektets forskellige faser. Gennem en inddeling i de fire faser 'Definition af problemet', 'Udvikling af løsning', 'Implementering' og 'Evaluering' analyseres der på graden af kommunikation. Den laveste grad er 'Ingen kommunikation', derefter følger 'envejs-kommunikation' (hvor den ene part blot informerer den anden), 'tovejs-kommunikation' (hvor der kommunikeres begge veje, men ikke simultant) og den højeste grad: 'Engageret fælles dialog' (Her taler parterne sammen simultant i en rammesat dialog med plads til udveksling af perspektiver og viden). Her lægges der vægt på, at der bør være en høj grad af kommunikation i alle faser, for at sikre at borgernes input faktisk anvendes, hvormed pseudoinddragelse kan undgås.

At danne grundlag for kollektive beslutninger

Om vigtigheden af at sikre klare mandater og omsætning af input.

Mandat og åbenhed

Litteraturen fremhæver, at det er afgørende, at de involverede parter, som besidder beslutningskraft, stiller sig fleksible overfor deltagernes input i borgerinddragelsesprocessen (Frederiksen et al. 2021). Forskningen viser, at det er en stor barriere for den innovative proces, hvis beslutningstagere ikke har mulighed for eller ikke er indstillede på at ændre praksisser. Hvis man inddrager borgere, bør man derfor være klar på at handle på de indsigter, man modtager, være åben overfor kritik af ens etablerede praksisser og anerkende deltagerne som videnspersoner (Frederiksen et al. 2021, Moustgaard 2024, Stougaard 2020).

Dette betyder ikke, at man skal indføre alle de tiltag en borgergruppe ønsker, men man skal være åben overfor deres indsigter. Er man ikke det, blokerer man for muligheden for at nye løsninger kan spire og processen mislykkes. De løsninger man vil finde frem til, vil i stedet blive "lappeløsninger" på allerede etablerede systemer (Frederiksen et al. 2021).

Kapacitetsopbygning

Generel kapacitetsopbygning er et vigtigt element i borgerinddragelse med henblik på at skabe nye initiativer såsom organisationer, frivilligrupper etc. (Stougaard 2021). Søsætter man sådanne projekter er det ifølge litteraturen vigtigt, at man har for øje, at de skal løbes i gang og modtage støtte til at blive selvkørende. På samme måde er det vigtig, at man internt hos initiativtageren opbygger den nødvendige kapacitet for at afvikle god borgerinddragelse. Herunder at man sikrer sig, at man er fleksibel overfor de input, man modtager og har mandat til at handle på den nye viden (Frederiksen et al. 2021).

Ligeledes er det vigtigt med velfungerende intern kommunikation hos parterne – særligt initiativtageren til borgerinddragelsen. Dette understøtter, at der ikke opstår uforudsete udfordringer løbende eller mangler overblik og ressourcer til indsatsen (Komponent 2022). Det er vigtigt at pointerer, at tid er en knap ressource for alle involverede parter (Espersen 2024).

Balanceret fokus på deltagelse og input

Litteraturen peger på, at man som initiativtager til borgerinddragelse bør holde et balanceret fokus på både borgernes deltagelsesproces og den viden, erfaring eller kritik de kommer med undervejs (Frederiksen et al. 2021). Det er ikke nok blot at inddrage borgere. Hvis man ikke anvender deres input, får initiativtageren ikke ny viden eller nye løsninger og borgeren får en utilfredsstillende oplevelse af at donere sin tid til projektet (Frederiksen et al. 2021, Agger 2021). En inddragelseskultur hvor man fokuserer for meget på at inddrage borgere – fx gennem frivilligopgaver – men ikke inddrager dem i udviklingen af disse opgaver eller alternative indsatser vil skabe en kultur, hvor ekstern kritik ses som besværligt og problematisk. En sådan kultur modarbejder gode innovative løsninger på initiativtagerens udfordringer og reproducerer en lappeløsningskultur (Frederiksen et al.). Med andre ord kan kritik og erfaringsinddragelse virke besværlig, men det er i sidste ende en nødvendig del af den vellykkede borgerinddragelse for bedre løsninger.

Opsamling

Litteraturstudiet peger på repræsentation, mandatfordeling og kontinuerlig kommunikation som vigtige aspekter af borgerinddragelse. I rapporten "Demokratikommission 2.0 – en undersøgelse af borgerinddragelse i praksis" har vi undersøgt de konkrete tematikker nærmere gennem 57 interviews på tværs af samfundets arenaer. Herigennem blev aspekterne fra dette studie udfoldet og nye vigtige greb og udfordringer viste sig. Dette litteraturstudie skal altså læses som et udgangspunkt hvorfra, undersøgelsen har bevæget sig videre på baggrund af aktør- og forskerinterviews.

Litteratur

Tønder, L., Kluth, H. og Skovdal, U. (2024) *Repræsentation i borgersamlinger*, Magtudredningen 2.0.

Agger, A. (2021) *Democratic innovation in municipal planning: Potentials and challenges of place-based platforms for deliberation between politicians and citizens*, *Cities*, 117, 1-10

Bentzen, T. (2022) *Continuous co-creation – How Ongoing Involvement Impacts Outcomes of Co-creation*, *Public Management review*, 24(1), 34-54

Espersen, H. (2024) *Civilsamfundet I den offentlige samskabelsesdagsorden*, Ph.d.-skolen for Mennesker og teknologi, Roskilde Universitet.

Frederiksen, M., Henriksen, L. og Grubb, A. (2021) "Innovation Without Participation? The Counterfactuals of Community Co-production" in *Voluntary and Public Sector Collaboration in Scandinavia*, Ibsen, B. (red.), 195-224

Anne Binderkrantz, Lene H. Pedersen og Michael B. Petersen (2025) *Det danske demokratis udfordringer*. Magtudredningen 2.0, 45-46.

Müller (2019) Udsat for inddragelse: *Aktiv medborger eller praktisk gris?* *Dansk Sociologi*, (30)3, 35-57

Byrnak-Storm, N., Holm, J. og Grindsted, T. (2022) *Borgerinddragelse i udvikling og forvaltning af større naturområder – evaluering af resultater*, Roskilde Universitet

Stougaard, M. (2020) *Co-producing public Welfare Services with Vulnerable Citizens: A Case Study of a Danish-Somali Women's Association Co-producing crime Prevention with the Local Authorities*, *International Society for Third-Sector Research*, 32, 1389-1407

Torring, J. og Ansell, C. (2021) "Pathways to Co-created Public Value Outcomes" in *Public Governance as Co-creation*, 136-160

BL (2019) *Digitalt Beboerdemokrati*, Tilgået d. 18 september 2025 via <https://bl.dk/viden-kartotek/digitalt-beboerdemokrati/>

Kjeldsen, L. og Hansen, M. (2024) *Hvordan får beboerne en stemme?* Center for Boligsocial Udvikling

Matthiesen, S., Wulff, A. og Steenberg, I. (2024) *Bedre Inddragelse – En guide til at inddrage og samarbejde med unge*, Dansk Ungdoms Fællesråd

Sadolin, A. (2022) *Unge nytænker rammerne for beboerdemokrati*, KABnyt, Tilgået d. 18 september 2025 via <https://taetpaa.kab-faellesskabet.dk/unge-nytænker-rammerne-for-beboerdemokratiet/>

Komponent (2022) *Den gode borgerdialog*, tilgået d. 18 september 2025 via <https://www.komponent.dk/forvaltning/gode-borgerdialog-starter-indefra>

Moustgaard, U. (2024) *Man har kun en stemme, hvis nogen lytter*, Socialt Udviklingscenter
IAP2 (2018) IAP2 Spectrum of Public Participation, International Association for Public Participation

Warren, Mark E. (2017) *A problem-based approach to democratic theory*. *American Political Science Review*, 111(1), 39–53

Ansell, C., Torfing, J. og Sørensen, Eva (2024) The democratic quality of co-creation: A theoretical exploration. *Public Policy and Administration*, 39(2), 149–170

Demokrati-
kommission
2.0